

Кравчук О. В.

СТРАХУВАННЯ ПРИ СПІВПРАЦІ З АГРАРНИМ ФОНДОМ ТА ДЕРЖАВНОЮ ПРОДОВОЛЬЧО-ЗЕРНОВОЮ КОРПОРАЦІЄЮ УКРАЇНИ

Стаття присвячена аналізу страхування сільськогосподарської продукції при співпраці з Аграрним фондом та Державною продовольчо-зерною корпорацією України. Досліджено механізм взаємодії сільськогосподарських підприємств із зазначеними державними установами та окреслено роль страхування в ньому. Визначено умови укладання договорів страхування та виявлено їх вплив на діяльність сільськогосподарських підприємств.

Ключові слова: страхування, сільськогосподарська продукція, Аграрний фонд, Державна продовольчо-зернова корпорація, спотові угоди, форвардні угоди.

1. Вступ

Вітчизняні сільськогосподарські підприємства є першовими по виробництву зернових культур та займають лідерські позиції на світових ринках. За результатами останніх років Україна стала однією з країн-лідерів щодо виробництва сільськогосподарської продукції, наприклад у 2013 році вийшла на 1 місце у світі з реалізації соянишника. Незважаючи на такі приголомшливі результати, товаровиробники не завжди працюють в сприятливих умовах і мають ряд проблем. Перш за все відомо, що результати господарської діяльності аграрного сектору найбільш залежні від погодних умов. Також значною проблемою є наявність обігових коштів у визначені періоди, адже особливістю аграрного виробництва є сезонність і тут велике значення мають терміни.

Рішенням цих завдань для аграріїв могло б бути кредитування та страхування сільськогосподарського виробництва. Але враховуючи реалії, ці фінансові інструменти останнім часом дискримінують себе та мають ряд питань, але безперечно розвиток і удосконалення кредитування та страхування аграрного сектору є надзвичайно важливим.

На сьогодні, поки банківська система в Україні не задовольняє аграрного споживача, альтернативою для товаровиробників є співпраця з Аграрним фондом України та Державною продовольчо-зерною корпорацією України. Ці дві державні установи займають важливе місце у підтримці рівноваги на ринку сільськогосподарської продукції та мають за кінцеву мету сприяння задоволенню потреб населення і забезпеченню продовольчої незалежності України, запобіганню ускладненням та безпідставному підвищенню цін на ринках об'єктів державного цінового регулювання, утвердження та зміцнення іміджу України, як потужного виробника і експортера на світовому ринку зерна [1–4].

2. Аналіз літературних даних та постановка проблеми

Питанням страхування сільськогосподарської продукції при співпраці аграріїв з державними установами

приділяють увагу як вітчизняні, так і зарубіжні науковці. Також не лишаються осторонь і товаровиробники, держслужбовці, народні депутати, представники страхового бізнесу, громадських організацій та органів державної влади.

Аграрний фонд України (АФУ) — державна спеціалізована бюджетна установа, уповноважена Кабінетом Міністрів України (КМУ) провадити цінову політику в агропромисловій галузі економіки країни. Пріоритетним завданням Аграрного фонду є формування державного інтервенційного фонду — державного запасу окремих видів сільськогосподарської продукції, який повинен гарантувати продовольчу безпеку держави. Наповнення державного інтервенційного фонду відбувається шляхом здійснення інтервенційних заходів, таких як спотові та форвардні закупівлі. Закупівлі здійснюються за цінами, не нижче мінімальних гарантованих, що забезпечує сільськогосподарським товаровиробникам належний рівень ефективності виробництва [5].

Державна продовольчо-зернова корпорація України (ДПЗКУ) — національний оператор зернового ринку України, лідер у сфері зберігання, переробки, перевалки та експорту зернових. Одним із основних напрямів діяльності якої є закупівля та експорт зернових культур і продуктів їх переробки [6, 7].

Ці дві установи співпрацюють з аграріями на умовах укладання спотових та форвардних угод. Зазначені угоди з реальним товаром укладаються з метою фізичного переходу товару від продавця до покупця на умовах, передбачених угодою. Відносно сьогодення, така співпраця надає можливість сільськогосподарським товаровиробникам, перш за все отримати необхідні обігові кошти для посіву зернових.

Угоди з коротким терміном поставки, або спотові, передбачають негайне передавання товару покупцеві на умовах контракту. Виконання угод починається з моменту їх укладання, а поставка здійснюється у термін від 1 до 30 днів. При таких угодах важливою є практика розподілу витрат на зберігання та страхування товару. Так, витрати на зберігання товару та вартість його страхування до моменту продажу відносяться на рахунок продавця, а після укладання угоди, тобто після

продажу — на рахунок покупця. Такий механізм дуже простий, товар, який є на зберіганні (що підтверджено відповідними документами), виставляється на продаж. Покупці відповідно підтверджують свою платоспроможність. Після укладання угоди покупець перераховує кошти на поточний рахунок біржі і тільки після цього починається відвантаження товару. У разі несплати за угодою у визначені терміни угода анулюється, а гарантійний внесок покупця (не менш як 0,5 % від суми угоди) спрямовується на користь продавця [7].

3. Об'єкт, мета та задачі дослідження

Об'єкт дослідження — страхування сільськогосподарської продукції.

Метою дослідження є огляд та аналіз особливостей страхування сільськогосподарської продукції для аграріїв при співпраці з державними установами на прикладі Аграрного фонду та Державної продовольчо-зернової корпорації України.

На основі викладено можна сформулювати завдання дослідження, яке полягає в створенні простого, зрозумілого, прозорого механізму співпраці сільськогосподарських товаровиробників з державними установами та забезпеченні якості надання страхових послуг на ринку страхування сільськогосподарської продукції задля взаємовигідної співпраці.

4. Специфіка договірних відносин та особливості умов співпраці аграріїв при співпраці з АФУ та ДПЗКУ

Особливість угоди на умовах форварду полягає в різниці між часом укладання угоди та поставкою товару покупцеві. Тривалість періоду між моментом укладання угоди та поставкою товару встановлюється кожною

біржею залежно від його асортименту. Так, на аграрну продукцію передбачається 3, 6 і 9 місяців. Об'єктом торгівлі при форвардних угодах, як правило, є товар, який буде вироблено (вирощено) на момент його поставки. Переваги укладання таких угод виявляються в значній економії витрат на зберігання продукції, а основне — дають змогу товаровиробнику самому авансувати майбутнє виробництво. Однак при укладанні угоди з відстроченою поставкою існує ризик нестачання товару в обумовлені терміни та кінцевих розрахунків.

На сьогодні механізм закупівель зерна Аграрним фондом відрізняється від попередніх років та є неоднозначним (рис. 1).

Схематично зображено послідовність дій, які необхідно для укладання форвардного контракту, а точніше тристороннього біржового договору поставки зерна врожаю 2015 року. Як можна побачити регіональні відділення Аграрного фонду виконують посередницькі функції між аграрними підприємствами та фондом лише на першому етапі. Також виникають питання щодо необхідності такої кількості учасників, а саме нотаріуса та брокера аграрної біржі, особливо якщо взяти до уваги співпрацю з ними, що коштує виробникам 1 % від суми за один договір.

Що стосується співпраці аграріїв з ДПЗКУ, то механізм співпраці відрізняється від механізму з АФУ (рис. 2).

На схемі видно, що механізм співпраці з ДПЗКУ простіший аніж з АФУ. Слід звернути увагу на порядок поставки зерна та остаточний розрахунок за договором.

Сільгоспвиробник здійснює поставку зерна на визначений договором закупівлі зерна майбутнього врожаю сертифікований елеватор, доводить при потребі його якісні показники до передбачених договором поставки зерна майбутнього врожаю. Далі інформує ДПЗКУ про готовність фактично виконати свої зобов'язання за договором поставки зерна майбутнього врожаю і передати обумовлений вид, клас та обсяг зерна.

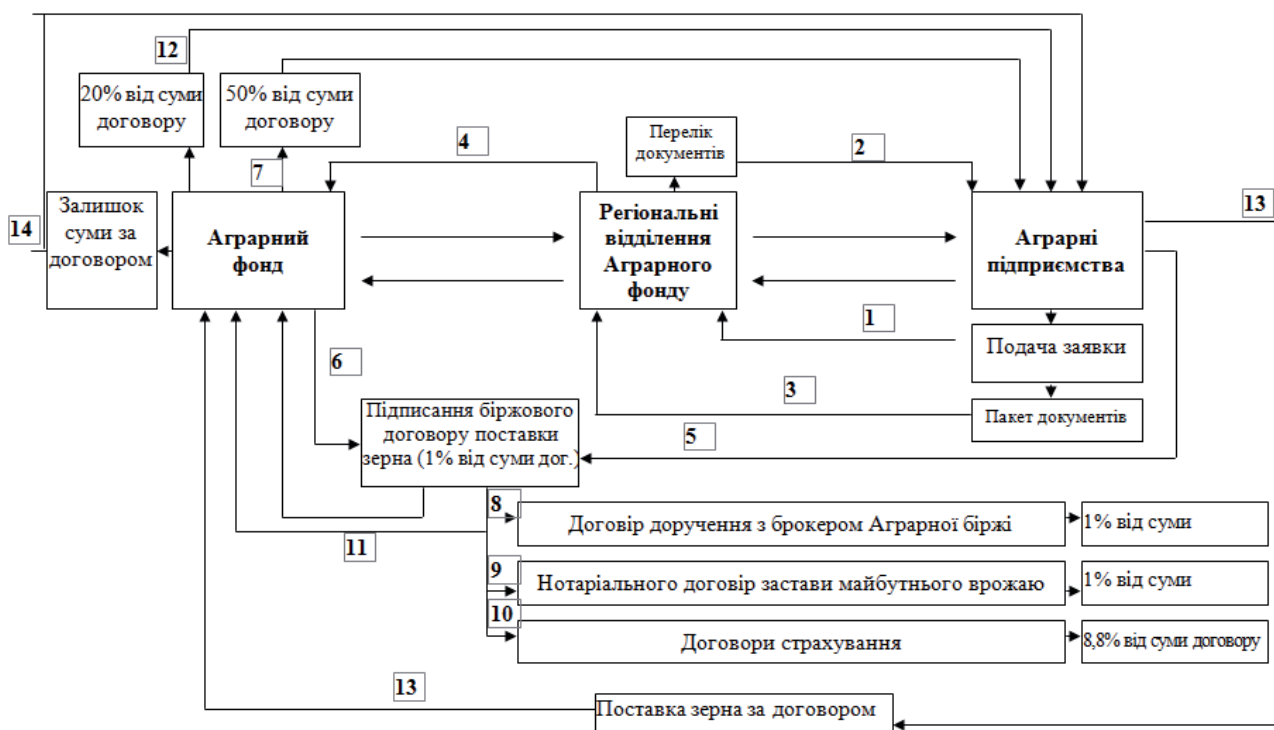
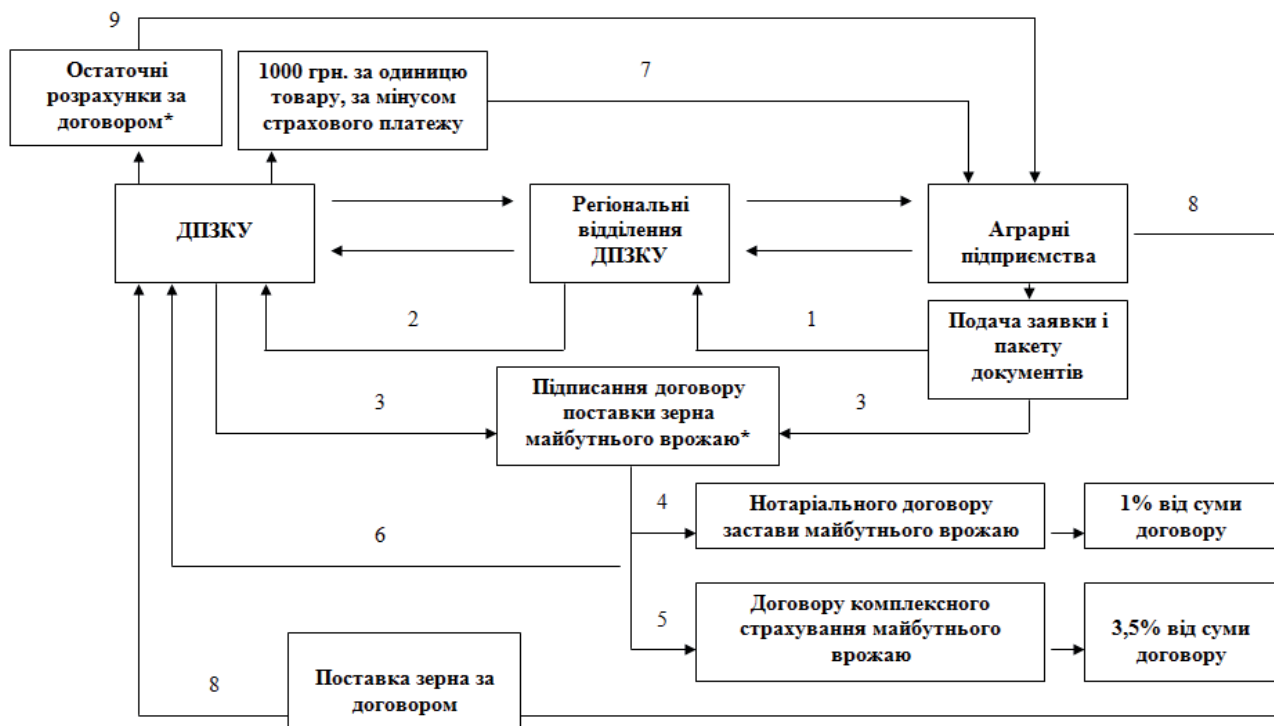

Рис. 1. Механізм укладання договорів на умовах форварду з Аграрним фондом України

Рис. 2. Механізм укладання договорів на умовах форварду з Державною продовольчо-зерновою корпорацією України
Примітка: * — мінімальний об'єм поставки 500 тонн

Ціна одиниці виміру товару з ПДВ (відповідної партії товару), за якою здійснюються остаточні розрахунки, визначається за наступною формулою:

$$ЦТ = ((Ц1 + Ц2 + Ц3)/К) - 100,00 \text{ грн.},$$

де ЦТ — ціна одиниці виміру товару з ПДВ (відповідної партії товару), за якою здійснюються остаточні розрахунки; Ц1 — ціна одиниці виміру товару з ПДВ за даними [8] у форматі EXW/пропозиція/область, що відповідає місцю поставки по Договору, станом на найближчий робочий день, що передує дню, у який поставка відповідної партії Товару вважається здійсненою; Ц2 — ціна одиниці виміру товару з ПДВ за даними [9] у форматі EXW/пропозиція/область, що відповідає місцю поставки по Договору, станом на найближчий робочий день, що передує дню, у який поставка відповідної партії Товару вважається здійсненою; Ц3 — ціна одиниці виміру товару з ПДВ за даними [7] у форматі EXW/пропозиція/область, що відповідає місцю поставки по Договору, станом на найближчий робочий день, що передує дню, у який поставка відповідної партії товару вважається здійсненою; К = 3, у випадку якщо з будь-яких причин отримати дані, із будь-якого вказаного вище веб-сайту [7–9], неможливо, дані такого веб-сайту не враховуються при визначенні ціни одиниці виміру товару з ПДВ (відповідної партії товару), за якою здійснюються остаточні розрахунки, а значення «К» зменшується на кількість таких веб-сайтів [7–13].

Сільгоспвиробник може відразу поставити і переписати весь законтракований обсяг зерна або здійснювати поставки окремими партіями (лотами).

При здійсненні поставки відразу всього законтракованого обсягу або поставки окремими партіями (лотами), сільгоспвиробник отримує ринкову ціну остаточного розрахунку, здійснює переоформлення поставленого обсягу.

Вартість кожної партії (лоту) поставки визначається, узгоджується і фіксується окремо (специфікацією) для подальшого обчислення кінцевої суми розрахунку.

Після фактичного переоформлення всього об'єму законтракованого зерна сільгоспвиробник отримує кінцеву суму розрахунку у вигляді другого траншу. Розмір цього платежу визначатиметься як різниця між вартістю всього поставленого товару (згідно формули остаточного розрахунку ціни) та сумою попередньої оплати (1000 грн. за одиницю товару — перший транш) [7].

У рамках проведення закупівель зерна на 2015 р. за умовами форварду Аграрний фонд розпочав укладати договори. Об'єм закупівель Аграрним фондом майбутнього врожаю порівняно з 2012 роком збільшився (рис. 3, а, б).

В порівнянні з Аграрним фондом, ДПЗКУ звичайно поступається об'ємами закупівель (рис. 4).

Так, на рис. 4 видно, що об'єми закупівель Аграрним фондом майже вдвічі перевищують закупівлі ДПЗКУ.

Відносно страхування, то вся продукція за форвардними контрактами має бути застрахована. У 2012–2013 р.р. страхування за форвардними контрактами з Аграрним фондом здійснювали страхові компанії-члени Аграрного страхового пула (АСП). Але співпраця із зазначеними страховиками була непрозора, тому така діяльність стала причиною відмови від партнерства.

Вже у 2013 році Державна продовольча зернова корпорація України вибрала для захисту своїх форвардних контрактів лідерів агрострахового ринку: СК «Аска», АСК «ІНГО Україна», СК «РЗУ Україна». Такий вибір обґрунтований, адже збитки по таким ризикам можуть бути складними і досить великими, тому страховики повинні мати відповідний досвід, кваліфікованих спеціалістів та страхові резерви. Так наприклад, активи АСК «ІНГО Україна» у минулому році досягли 953 млн. грн., а СК «Аска» — 854 млн. грн.

Рис. 3. Показники Аграрного фонду щодо закупівель у 2012–2014 р.р.: а — сплачено, грн.; б — поставлено, грн.

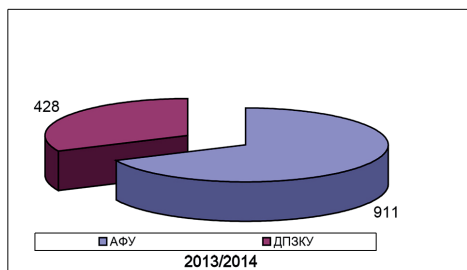

Рис. 4. Хід проведення форвардних закупівель державними операторами ринку, тис. тонн

У 2014 році Аграрний фонд припинив співпрацю з АСП. Вибір партнерів для страхування форвардних контрактів складно пояснити. Ними стали дві компанії – СК «Здорово» та СК «Фініст», невеликі та маловідомі в сегменті аграрного страхування. За даними агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку в 2013 р. активи СК «Здорово» склали 40,3 млн. грн., а СК «Фініст» – 22,1 млн. грн. Враховуючи лише той факт, що платежі сплачені виробникам Аграрним фондом мають складати більше ніж 1,7 млрд. грн., вини-

кає сумнів стосовно фінансових можливостей даних страховиків для виконання взятих на себе зобов'язань у разі настання страхових подій. Така ситуація є катастрофічною, адже при виникненні страхових випадків згідно договорів і відсутності страхових виплат, сільськогосподарські підприємства та держава зазнають значних втрат [14].

Окремим питанням є і участь страхових компаній, вибір яких не залежить від потреб та бажань виробників, так як він просто у них відсутній. До

всього ж виробники в цьому році були обмежені у виборі та змушені співпрацювати лише з двома страховими компаніями, які запропонував Аграрний фонд. Також їм було запропоновано укласти по 2 договори страхування, ризики за яким дублюють один одного. Якщо у 2012 році було запропоновано договір добровільного комплексного страхування сільськогосподарської культури, страховий тариф за яким становив 3,5 %, то натомість, починаючи з 2013 року товаровиробникам необхідно було укласти договір страхування площ посівів озимих зернових сільськогосподарських культур від сільськогосподарських ризиків на період перезимівлі (страховий тариф 5,3 %) і договір страхування майбутнього врожаю сільськогосподарських культур (страховий тариф 3,5 %). Фактично умови за цими договорами прописані так, що унеможливають отримання страхового відшкодування. Лише, враховуючи той факт, безумовна франшиза становить 50 % від страхової суми. Тобто товаровиробник з самого початку змушений купувати послугу, якою фактично не зможе скористатися та ще й сплатити за ризики, які повторюються (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика договорів страхування при співпраці з Аграрним фондом України

	2012/2013	2013/2014		2014/2015	
Назва договору	Договір комплексного страхування майбутнього врожаю с/г культур	Договір страхування площ озимих зернових с/г культур від с/г ризиків на період перезимівлі	Договір страхування майбутнього врожаю с/г культур	Без змін	Без змін
Вигодонабувач	ПАТ «Аграрний фонд»				
Предмет договору	Майнові інтереси, що не суперечать закону і пов'язані з володінням та (або) користуванням та (або) розпорядженням майном			Без змін	Без змін
Страхові ризики	Комплекс ризиків, які можуть вплинути на майбутній врожай	Ризики, які можуть вплинути на посіви в період перезимівлі та протиправні дії третіх осіб стосовно озимих зернових с/г культур	Ризики, які можуть вплинути на майбутній врожай с/г культур та протиправні дії третіх осіб стосовно озимих зернових с/г культур	Без змін	Без змін
Страховики	Провідні страхові компанії, які розвивають с/г страхування	Страхові компанії-члени Аграрного страхового пулу		СК «Здорово» СК «Фініст»	
Безумовна франшиза, %	50	30		50	50
Страховий тариф	3,5	4,7		3,5	5,3
Всього страховий платіж за страхування, %	3,5	8,2		8,8	

Що стосується ДПЗКУ, то тут ситуація стосовно співпраці із страховиками простіша. На сайті корпорації є критерії відбору, відповідно до яких страхові компанії можуть претендувати на співпрацю з корпорацією та укладати договори страхування майбутнього врожаю. Також передбачено укладання добровільного договору комплексного страхування майбутнього врожаю, який передбачає покриття всіх можливих сільськогосподарських ризиків, страховий платіж за яким становить 3,5 % від суми договору. Основні відмінності співпраці аграріїв з АФУ та ДПЗКУ наведені в табл. 2.

Таблиця 2

Відмінності співпраці с/г товаровиробників з АФУ та ДПЗКУ

	АФУ	ДПЗКУ
Обмеження об'єму поставки	немає	500 тонн
Розмір авансу	70 % від суми за одиницю товару	1000,00 грн. від суми за одиницю товару
Фінансове навантаження на с/г товаровиробника:		
— укладання договору поставки майбутнього врожаю;	1 % від суми договору (біржовий договір)	Немає
— договір доручення з брокером аграрної біржі;	1 % від суми договору	Немає
— нотаріальний договір застави майбутнього;	1 % від суми договору	1 % від суми договору
— договори добровільного страхування:		
1) площ озимих зернових с/г культур від с/г ризиків на період перезимівлі;	5,3 % від страхової суми	Немає
2) майбутнього врожаю с/г культур;	3,5 % від страхової суми	Немає
3) комплексного страхування майбутнього врожаю с/г культур	Немає	3,5 % від страхової суми
Всього:	11,8 %	4,5 %

Як показує автор статті є відмінності та переваги для аграріїв і в залежності від потреб можна зробити для себе вибір.

Щодо співпраці з Аграрним фондом, то на нашу думку необхідно скоротити кількість залучених учасників, а саме: аграрну біржу, брокера аграрної біржі та нотаріуса, адже співпраця з ними збільшує фінансове навантаження на с/г виробника (разом 3 % від суми договору) та не має суттєвого впливу на співпрацю Аграрного фонду з товаровиробниками. Також слід переглянути вимоги до страхування і надати можливість вибору та поліпшення умов за рахунок тарифу. Вважаємо за доцільне віддати перевагу договорам комплексного страхування сільськогосподарських ризиків, що зменшить витрати товаровиробників на 5,3 % від суми договору і забезпечить максимальний захист. Необхідно звернути увагу щодо вибору СК. Якщо врахувати ці пропозиції, то фінансове навантаження для товаровиробників зменшиться на 8,3 % проти 11,8 і буде становити 3,5 %.

5. Висновки

Роблячи підсумок, можна впевнено сказати, що агрострахування потребує прямої участі держави, а саме перш за все у частині законодавчого врегулювання та контролю. Суттєвим питанням є свобода вибору то-

варовиробниками як страхових компаній, так і умов страхування в межах чинного законодавства. Важливі проблеми, на які автор роботи звернув увагу призводять до відсутності фактичних результатів дієвості механізму страхування для сільськогосподарських виробників та дискримінації страхування, як ефективного фінансового інструменту. Тому необхідно врахувати та усунути всі недоліки діючого механізму страхування при укладанні форвардних договорів задля забезпечення фінансової стабільності аграрного сектору та продовольчої безпеки держави в цілому.

Література

1. Про державну підтримку сільського господарства України [Електронний ресурс]: Закон України від 24.06.2004 № 1877-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2004. — № 49. — ст. 527. — Режим доступу: \www/URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1877-15>.
2. Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою [Електронний ресурс]: Закон України від 09.02.2012 № 4391-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2012. — № 41. — ст. 491. — Режим доступу: \www/URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4391-17>.
3. Про страхування [Електронний ресурс]: Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1996. — № 18. — ст. 78. — Режим доступу: \www/URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>
4. Про заходи з утворення державного підприємства «Державна продовольчо-зернова корпорація України» [Електронний ресурс]: Постанова від 11.08.2010 № 764 / Кабінет Міністрів України. — Режим доступу: \www/URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/764-2010-p>
5. Аграрний фонд України [Електронний ресурс] // Вікіпедія. Вільна енциклопедія. — Режим доступу: \www/URL: http://uk.wikipedia.org/wiki/Аграрний_фонд_України
6. Аграрний фонд [Електронний ресурс]. — Режим доступу: \www/URL: <http://agrofond.gov.ua>
7. Державна продовольчо-зернова корпорація України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: \www/URL: <http://www.pzcu.gov.ua>
8. АПК-Інформ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: \www/URL: www.apk-inform.com
9. УкрАгроКонсалт [Електронний ресурс]. — Режим доступу: \www/URL: <http://www.ukragroconsult.com/>
10. Портал о сельскохозияйственном страховании [Електронний ресурс] // AgroInsurance.com. — Режим доступу: \www/URL: <http://www.agroinsurance.com/>
11. Роль страхування в забезпеченні потреб підприємств у страховому захисті [Електронний ресурс] // Офіційний сайт страхування. — Режим доступу: \www/URL: <http://insins.net/insurance-services/127-rol-strahuvannya-v-zabezpechenn-potreb-pdpriyemstv-u-strahovomu-zahist.html>
12. Соболев, Р. Г. Удосконалення державної політики в галузі страхування в Україні [Електронний ресурс] / Р. Г. Соболев. — Харків, 2010. — Режим доступу: \www/URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2010-4/doc/3/08.pdf>
13. Agriculture Risk Transfer and Models Literature review of risks and risk management tools in agriculture [Electronic resource] // Agriculture analysis. — Available at: \www/URL: <http://ec.europa.eu/agriculture/analysis/external/insurance/chapter3.pdf>
14. Latifundist.com Национальный агропортал [Електронний ресурс]. — Режим доступу: \www/URL: <http://latifundist.com>

СТРАХОВАНИЕ ПРИ СОТРУДНИЧЕСТВЕ С АГРАРНЫМ ФОНДОМ И ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПРОДОВОЛЬСТВЕННО-ЗЕРНОВОЙ КОРПОРАЦИЕЙ УКРАИНЫ

Статья посвящена анализу страхования сельскохозяйственной продукции при сотрудничестве с Аграрным фондом и Государственной продовольственно-зерновой корпорацией Украины. Исследовано механизм взаимодействия сельскохозяйственных предприятий с указанными государственными учреждениями и очерчено роль страхования в нем. Определено условия

заклучення договорів страхування и обнaружено их вплив на діяльність сeльськогoзяйствeнних пeдпpиять.

Ключевые слова: страхування, сeльськогoзяйствeнна пpодукція, Аграрний фонд, Государствeнна пpодовольствeнно-зерновa корпoрація, спoтoвe дoгoвoрa, фoрвaрднe дoгoвoрa.

Кравчук Олена Василівна, молодший науковий співробітник, відділ податково-бюджетної політики, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», Київ, Україна, e-mail: elena9@ukr.net.

Кравчук Елена Васильевна, младший научный сотрудник, отдел налогово-бюджетной политики, Национальный научный центр «Институт аграрной экономики», Киев, Украина.

Kravchuk Elena, National Science Center «Institute of Agricultural Economics», Kyiv, Ukraine, e-mail: elena9@ukr.net

УДК 338.124.4

DOI: 10.15587/2312-8372.2015.38718

**Храпкіна В. В.,
Чучко О. П.**

АДАПТАЦІЯ СВІТОВОГО ДОСВІДУ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

В статті висвітлено форми антикризового державного управління в країнах з розвинутою ринковою економікою. Проаналізовано підходи в напрямку антикризового управління країн світу. Узагальнено світовий досвід розв'язання проблем банкрутства підприємств. Доведено ефективність діяльності спеціально створених державних органів з питань банкрутства та фінансової неспроможності.

Ключові слова: антикризове управління, державне антикризове управління, криза, банкрутство підприємства, антикризові заходи.

1. Вступ

Потреби сьогодення вимагають інтеграції до сучасного світового політичного і економічного простору. Перебудова державної економіки з планової на ринкову потребує невідкладних змін до самої сутності антикризового управління, його перебудови та трансформацій. Україна, спрямовуючи зусилля та прагнучи бути державою з ринковою економікою, стикається з проблемами, пов'язаними з кризовими явищами, що притаманні країнам, які функціонують у рамках ринкової моделі розвитку. Ці країни мають багаторічний значний досвід антикризового управління в складних умовах, подолання кризових явищ та створення механізмів превентивного попередження та захисту від їх наслідків. Проблема упередження та боротьби з кризовими явищами ще ніколи не стояла так гостро для нашої країни.

Отже, розвиток антикризового управління в Україні може бути здійснено шляхом адаптації світового досвіду під умови господарювання країни, що сприятиме збереженню поточного стану розвитку підприємства, недопущенню загострення кризи, виведенню підприємства із кризового стану, уникнення ліквідації підприємств, які перебувають на межі юридичного банкрутства, усуненню наслідків кризи (антикризових заходів) та недопущенню її повторного прояву. Цим обґрунтовується актуальність проведення досліджень за задекларованою тематикою.

2. Аналіз останніх публікацій та постановка проблеми

Проблемами теорії і практики антикризового управління цікавляться як вітчизняні вчені-економісти, так і закордонні. На сьогодні у світі накопичено значний

досвід реалізації антикризового менеджменту та прогнозування кризових явищ суб'єктів господарювання.

Ця проблема була у колі інтересів як закордонних, так і вітчизняних вчених-економістів, серед яких такі автори, як: Кривов В. Д. [1], Коротков Е. М. [2], Дейнека О. В. [3], Продіус І. П. [4], Родіонова Н. В. [5], Пінк Ф. [6], Боровські М. [7], Цар О. [8], Бірюков О. М. [9], Аніщенко Л. О. [10] та ін.

Однак, незважаючи на значну кількість наукових досліджень щодо сутності та інструментів антикризового управління, а також підвищення актуальності та практичної значущості цієї проблеми останнім часом, вона поки що залишається не вирішеною остаточно. Ґрунтовного дослідження потребує комплекс питань, що стосується можливості використання інструментарію антикризового менеджменту, що застосовується у провідних країнах світу. Зазначене зумовлює актуальність та необхідність проведення подальшого дослідження даної проблеми.

3. Об'єкт, мета та задачі дослідження

Об'єкт дослідження — процес формування та розвитку антикризового управління в провідних країнах світу.

Виходячи з наукової та практичної актуальності теми і спираючись на результати вивчення окремих її аспектів у світовій та національній економічній літературі, метою статті є систематизація та узагальнення досвіду провідних країн світу щодо формування та впровадження ефективної системи антикризового управління.

Для досягнення поставленої мети окреслено такі завдання:

1) дослідити форми антикризового державного управління в країнах з розвинутою ринковою економікою;